

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

30. Τα Άνθη (Κρίνος-Βασιλικός Αμάραντος-Σινάπι-Ανεμώνη-Γιασεμί)

Κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους οι χριστιανοί απέφευγαν να χρησιμοποιούν άνθη ως ειδωλοπρεπή, αφού και «οί βακχεύοντες ὀργιάζουσι στεφανηφοροῦντες», όπως γράφει ο Κλήμης ο Αλεξανδρεὺς. Απηχήσεις αυτού του απαγορευτικού πνεύματος των πρώτων χριστιανών φθάνουν μέχρι των χρόνων του Αγίου Γρηγορίου του Ναζιανζηνού, ο οποίος συνιστά να πανηγυρίζουν οι χριστιανοί «μὴ φαιδρότητι σώματος, μηδὲ εσθῆτος ἑξαλλογαῖς καὶ πολυτέλειαις, μηδὲ ἄνθεσι στέψωμεν ἀγυιάς, μηδὲ πρόθυρα καλλωπίσωμεν...» Αλλ' όταν ο χριστιανισμός θριάμβευσε, σημειώνει ο Πρωτοπρεσβύτερος Καλλίνικος στο βιβλίο του «Ὁ Χριστιανικός Ναός καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ» (σελ.154): «τὰ δὲ ἄνθη, τὰ ὅποια τέως εἶχον καταντήσει τῆς πολυθείας ἔμβλημα, στέφοντας τοὺς αἵματοφόρους βωμούς, στολίζοντα τὰ κέρατα τῶν θυμάτων, καλλωπίζοντα τὰς ἱεροδοῦλους τῆς Ἀφροδίτης καὶ ραντιζόμενα διὰ τοῦ οἴνου τῶν ὀργιαστῶν, δὲν ἤργησαν ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐν ὅλῃ τῇ παρθενικῇ ἀθωότητί των».

Ετσι σιγά – σιγά τα άνθη άρχισαν να παίρνουν μια ξεχωριστή θέση στον Ναό και να στολίζουν τις εικόνες και τους τάφους των αγίων Μαρτύρων, αλλά και τους τάφους των κεκοιμημένων αδελφών μας, που με την ομορφιά και το άρωμά τους μετριάζουν το πένθος του θανάτου.

Την πρώτη ιστορική μαρτυρία βρίσκουμε στο «Οδοιπορικό» της Αιθερίας τον Δ' αιώνα, που αναφέρεται στα Ιεροσόλυμα όπου «πάντες οἱ παῖδες ὅσοι εὐρεθῶσιν εἰς τὰ μέρη τὰ κατὰ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, κρατοῦν κλάδους ἔλαιῶν ἢ φοινίκων». Ο Ψευδο-Κωδινός ομιλεῖ για τη δαφνοστρωσία του Μεγάλου Σαββάτου, που γίνεται μετά την ανάγνωση του αποστολικού αναγνώσματος και ενώ ψάλλεται το «Ἀνάστα ο Θεός κρίνων τὴν γῆν». Αυτές οι μαρτυρίες είναι δηλωτικές ότι από τον Δ' αιώνα άρχισαν οι χριστιανοί να χρησιμοποιούν άνθη στους Ναούς. Μάλιστα στον Πανάγιο Τάφο του Χριστοῦ «ἀνθηφόρα ἀγγεῖα παρατίθενται».

Ζεχωριστή θέση στην Εκκλησία μας κατέχει ο βασιλικός, γιατί η προκλητική και θεσπέσια ευωδιά του έγινε αφορμή να βρει η Αγία Ελένη τον Τίμιο Σταυρό.

«Ἐκτοτε μένει σεβαστό
τὸ πράσινο βλαστάρι
μετ' ἄνθος τὸ λευκό.

Τοὺς ἁγιασμοὺς κάνουν μ' αὐτὸ
καὶ παίρνουν ἅγια χάρη,
τὸ λέν' Βασιλικό»

τραγουδεῖ ο ποιητὴς Βιζυηνός.

Ενα ἄλλο ἄνθος που ἔχει ξεχωριστὴ θέση στην Ἐκκλησία μας εἶναι αὐτὸ που συνδέεται ἄμεσα με την Παναγία. Εἶναι ο κρίνος της Παναγίας (*Lilium candidum*), που αναφέρεται σαν θρησκευτικό σύμβολο ἐδῶ και 3000 χρόνια. Οι πρώτες αναφορές μας ταξιδεύουν στην αρχαία Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Μινωικὴ Κρήτη. Τοιχογραφίες που βρέθηκαν στην Κρήτη ἀλλὰ και στην Θήρα καθὼς και διάφορα ἄλλα εὐρήματα δείχνουν ὅτι ο λευκὸς κρίνος εἶχε ἐξέχουσα θέση μεταξύ των θρησκευτικῶν συμβόλων.

Θα πρέπει να αναφέρομε ὅτι το λευκὸ χρώμα υπήρξε ἀνεκαθεν το χρώμα που συμβόλιζε την αγνότητα γι' αὐτὸ και τα διάφορα λευκά λουλούδια εἶχαν ξεχωριστὴ σημασία σε ὅλες τις θρησκείες. Με την επικράτηση του Χριστιανισμοῦ οι αρχαίες θρησκευτικές αναφορές ενσωματώθηκαν στην Χριστιανικὴ παράδοση και πολλοὶ πολιτισμοὶ προσάρμοσαν, ὅπως ἦταν φυσικό τους θρύλους και τις παραδόσεις τους στη νέα επικρατούσα θρησκεία.

Ο κρίνος θεωρεῖται ἄνθος ἱερό και σύμβολο της μητέρας της Παναγίας. Ἀντιπροσωπεύει τη θεία πρόνοια και την ἀδολη, ἀκέραια, ἐντιμη, εὐλικρινή πίστη. Σε πολλές χριστιανικὲς ἀπεικονίσεις, βλέπουμε τον κρίνο να ὑπάρχει, ἀνάμεσα σε ἀγκάθια Συμβολίζει την ἀναμάρτητη και ἀμωμο σύλληψη, την τέλεια, την ἀψογή. Ἡ λευκότητά του συμβολίζει την αγνότητα, την καθαρότητα, την εὐρήνη, την ἀνάσταση. Το σχῆμα του εκφράζει την καρπερότητα, γονιμότητα. Το στέλεχος του συμβολίζει το θεῖο πνεῦμα. Τα φύλλα του συμβολίζουν την εὐλάβεια, την ταπεινοφροσύνη.

Η σύνδεση του λευκοῦ κρίνου με την Παναγία πιθανότατα να ἐγινε ἐπειδὴ οι βοτανολόγοι τοποθετοῦν την καταγωγή του φυτοῦ στην περιοχή της Παλαιστίνης. Στην Βόρεια Παλαιστίνη βρέθηκαν ἀποικίες του φυτοῦ το οποίο εἶναι φανερό ὅτι ἦταν ἄγριο και αυτοφυές γιατί βρέθηκε μακριά ἀπὸ κατοικημένες περιοχές κοντά σε βουνά και σε ποτάμια. Πιθανολογείται ὅτι το φυτό μεταφέρθηκε στην Ἐυρώπη ἀπὸ Φοῖνικες ἐμπόρους και κατάφερε να ἐγκλιματιστεῖ εὐκόλα στο νέο περιβάλλον.

Ο κρίνος συνδέεται με την εικόνα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Στη δυτική τέχνη, ο Άγγελος προσφέρει στην Παναγία το λευκό άνθος του κρίνου, ως σύμβολο της αθωότητας, της αγνότητας και της παρθενίας. Συνήθως το κλαδί του κρίνου απαρτιζόταν από τρία άνθη που συμβόλιζαν το τριαδικό δόγμα της χριστιανικής θρησκείας και τα άνθη αυτά δεν είχαν στήμονες, για να μη μολύνουν την παρθενική αγνότητα του άνθους. Όταν ο Πάπας Ουρβανός ο έκτος θέσπισε την γιορτή των Επισκέψεων στις 2 Ιουνίου σε ανάμνηση της επίσκεψης της Παρθένου Μαρίας στην εξαδέλφη της Ελισάβετ, όλες οι ζωγραφικές απεικονίσεις αυτής της επίσκεψης είχαν και ένα βάζο με λευκούς κρίνους, συνήθως με τρία λουλούδια και οι έξη χρυσοί ανθήρες συμβόλιζαν το σπινθήρισμα της ψυχής της με Θείο φως.

Στις ορθόδοξες Εκκλησίες κατά τις Θεομητορικές εορτές είθισται οι λειτουργοί (Επίσκοποι, Ιερείς, Διάκονοι) να ενδύονται λευκές στολές. Στην ορθόδοξη αγιογραφία ο Αρχάγγελος Γαβριήλ κρατεί σκήπτρο και όχι κρίνο, δείγμα της βασιλικής εξουσίας ως απεσταλμένου του ουρανού Βασιλέως, από τον Οποίο φέρνει το γλυκό άγγελμα του Ευαγγελισμού στην Παρθένο Μαρία.

Ο κρίνος είναι το σύμβολο της άμεριμνίας: «καταμάθετε τὰ κρίνα του αγρού πώς αυξάνει. οὐ κοπιᾷ οὐδέ νήθει. Λέγω δέ ὑμῖν ὅτι οὐδέ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο ὡς ἐν τούτων» (Ματ. 6. 28-29). Ὁ Νείλος ὁ Σιναΐτης γράφει για τον συμβολισμό τῶν κρίνων: «για την τέλεια ψυχή είναι γραμμένο ὅτι, είναι σαν το κρίνο μέσα στα αγκάθια και αυτό σημαίνει την ψυχή πού ζει δίχως μέριμνες ανάμεσα σέ αυτούς πού είναι πολυμέριμνοι (Περί Φιλαργυρίας).

Ο βασιλικός και ο αμάραντος, κυρίως ο βασιλικός, είναι από τα πιο αγαπητά φυτά για τούς ορθόδοξους Χριστιανούς στα Βαλκάνια. Είναι σύμβολα της ψυχής του δικαίου ή οποία ευωδιάζει από ουράνιο μύρο τόσο, ὅσο περισσότερο το σώμα γερνά και μαραίνεται. Επειδή, ταύτα τα δύο λουλούδια έχουν ωραιότερη μυρωδιά ὅταν μαραθούν και ξηραίνονται απ' ὅτι χλοερά και πράσινα.

Το φυτό του σιναπιού είναι σύμβολο της βασιλείας των ουρανῶν, λόγω της ανάπτυξης του από μικρό σέ μεγάλο. Ο μικρότερος μεν εστί πάντων των σπερμάτων, ὅταν δε αυξηθεί, μείζον

πάντων των λαχάνων εστί και γίνεται δένδρον, ώστε ελθείν τά πετεινά του ουρανού και κατασκηνοῦν εν τοις κλάδοις αυτού (Μτ. 13, 32). Έτσι και ἡ Βασιλεία των ουρανῶν στην ανθρώπινη ψυχή, αυξάνει περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο μέσα στην ψυχή και με τά κλαδιά της εισέρχεται στους ουρανοὺς και οι ἄγγελοι του Θεοῦ κατέρχονται στα κλαδιά της.

Ανεμώνη: Συμβολίζει την προσδοκία, το εφῆμερο, το περαστικό, την απλότητα, αλλά και τη μοναξιά – εξ ου και ἡ ἔκφραση: «μόνη σαν την ανεμώνη». Το ὄνομά της είναι ελληνικό και το πήρε ἀπὸ τον ἄνεμο. Λέγεται και ανεμολούλουδο, γιατί ο ἄνεμος είναι αὐτός που βοηθάει τα μπουμπούκια της να ανθίσουν, αλλά και που σκορπίζει τα πέταλα τους σε κάθε του φύσημα.

Στη μυθολογία συνδέεται με τον αρχαίο ερωτικό μύθο του Ἄδωνη και της Αφροδίτης. Σύμφωνα με αὐτόν ο Ἄδωνις βγήκε για κυνήγι στο δάσος. Εκεί ο θεὸς Ἄρης που ζήλευε τον Ἄδωνη, επειδὴ ἡ Αφροδίτη τον παράτησε για τα μάτια του ωραίου νέου, μεταμορφώθηκε σε ἄγριο κάπρο, επιτέθηκε στον Ἄδωνη και τον σκότωσε. Απαρηγόρητη ἡ Αφροδίτη πήρε στην αγκαλιά της το ἄψυχο σώμα του αγαπημένου της και ὅπως λέγεται ράντισε με νέκταρ την πληγή. Και ἀπὸ το μείγμα που ἔκαναν το νέκταρ με το αἷμα ξεπήδησε ἕνα ὄμορφο λουλούδι. Μόνο που ἡ ζωὴ αὐτοῦ του λουλουδιού κρατάει λίγο. Ὄταν ο ἄνεμος φυσάει κάνει τα μπουμπούκια του φυτού να ανθίσουν και ὕστερα ἕνα ἄλλο ανεμοφύσημα παρασέρνει τα πέταλα μακριά. Έτσι το λουλούδι αὐτὸ ονομάστηκε ανεμώνη ἢ ανεμολούλουδο επειδὴ ο ἄνεμος βοηθάει την ανθοφορία του αλλά και την παρακμὴ του. Το λουλούδι που αναφέρει ο μύθος είναι ἴσως και ἡ κόκκινη ανεμώνη γνωστὴ σε ὅλους μας παπαρούνα των λιβαδιῶν με το υπέροχο κόκκινο χρώμα, το αἷμα του Ἄδωνη.

Το γιασεμί είναι συνώνυμο της καλοτυχίας και θεωρεῖται ὅτι ευνοεῖ την καλὴ ψυχολογία. Το συγκεκριμένο φυτό ἐπίσης μυρίζει πολύ ὁμορφα ὁπότε μπορείτε να προμηθευτεῖτε σύντομα μια γλάστρα.

